DE CURAÇAOSCHE COURANT.

Deel XX. ZATURDAG den 20sten OCTOBER 1832. N. 41.

Gedrukt en Zaturdag's morgens uitgegeven ter Drukkery voor Zyne Majesteit den Koning der Nederlanden, door De Weduwe William Lee.

UITTREKSELS UIT SURINAAMSCHE COURANTEN.

DE BRAND VAN SURINAME.

Paramaribo, Sept. 5.—Op den 3den dezer, des avonds ten half elf ure, toen *Paramaribo's* ingezetenen reeds in eenen gerusten slaap gedompeld waren, of in den kring van vrienden en betrekkingen de genoegens des gezelligen levens smaakten, deed een akelig noodgeschrei weldra met de vreesselyke toonen der alarmklok en trom vermengd, een ieder met angstige verwachting uit zyne woning snellen. Het bleek, dat er in het huis van den op dat oogenblik afwezenden heer M. N. Monsanto, staande op den *Heiligenweg*, zoo men zegt, door onvoorzigtigheid der huisslaven, in een slaapvertrek brand was ontstaan; dat deze brand, zich in weinige minuten aan het gansche gebouw had medegedeeld, en reeds de naburige huizen zoodanig bedreigde, dat de meeste ingezetenen, ofschoon spoedig tot hulp opgedaagd, dezelve reeds aangestoken vonden. Vergeefs waren dus ook de pogingen door den opperbrandmeester, met de eerst aangekomene spuit op de plaats van des heeren Walther's woning aangewend; de vlam breidde zich met ongewone snelheid uit, hetgeen trouwens zoo door de hoogte der gebouwen, als door de sedert eenigen tyd zoo hevige droogte genoegzaam verklaard wordt. Vooral deelde zich dezelve, langs de achtergebouwen zoo spoedig mede, dat weldra alle huizen aan den *Waterkant*, van den hoek van den *Heiligenweg* tot aan de *Jodenbree Straat*, daaronder het zoo aanzienlyk huis aan Zyne Excellentie den Heer Gouverneur Generaal toebehoorende begrepen, vernield werd. Vruchteloos was het, dat de schuttery, de schepelingen, het garnizoen en vele particulieren onder het beleid van Zyne Excellentie den Heer Gouverneur Generaal, dadelyk by het begin des brands, met de verdere authoriteiten aanwezig, hunne uiterste pogingen ter blussching in het werk stelden. De pakhuizen der kooplieden Gebr. Stuger, Gebr. Wittering, van West en de Hart, en Colin Campbell Jr., gevuld met olie, pik, teer, sterke dranken &c. gaven aan het vuur een vreesselyk voedsel; in verbazend hooge kolommen, die wyd en zyd een' vuurregen verspreidden, gingen de vlammen uit deze plaatsen op, en ondragelyk was de daardoor in eenen grooten omtrek verwekte hitte; dit voornamelyk was oorzaak, dat men niet lang genoeg werkzaam kon blyven, om de overzyde der *Jodenbreestraat* te behouden, en dat het schoone gebouw van den uitlandigen heer J. J. F. de Friderici in korten tyd geheel verteerd was, terwyl de brand zich nu ook langs die gansche zyde tot aan de *Maagdenstraat* en aan de aldaar staande gebouwen en achtergebouwen mededeelende: niet minder woedde dezelve langs den verderen *Waterkant*, nam door de ontvlambare goederen in de pakhuizen van J. A. Meinahlers en anderen in hevigheid toe, en ging voort tot aan het hoekhuis van de weduwe Dirkse (eerder weduwe Casper Harms), welk huis reeds gedeeltelyk omvergehaald was. Alle moeite werd nu aangewend, om de daartegen over staande huizen van den heer D. del Prado door natbouden te beveiligen, en de yver daartoe aangewend, werd boven verwachting, met een gelukkig gevolg bekroond: wy zouden anders nog meer zware verliezen te bejammeren gehad hebben; want hoogst waarschynlyk ware als dan de geheele *Saramacca Straat* verloren geweest. Ook aan de overzyde der *Maagden Straat* werden insgelyke pogingen tot natbouden der huizen in het werk gesteld; daar hier geen ander water by de hand was, dan in potten, en de spuiten dus niet gebruikt konden worden, heeft men het alleen aan de uiterste werkzaamheid in het aandragen van water, aan het omver halen van vele brandende gebouwen, voornamelyk het *Luthersch* diakonie-huis enz. toe te schryven, dat men hier het overslaan der vlammen belette, en zoo werd dan eindelyk tegen 4 ure in den morgen van den 4den, de woede des vuurs getemperd, ofschoon er nog lang naderhand de meeste vlyt en behoedzaamheid moest aangewend worden, eer men zich op alle punten geheel van den brand meester kon rekenen.

De geheele *Waterkant* van den *Heiligen Weg* af tot aan de *Steenbakkery Straat*, de *Jodenbree Straat* tot aan de *Maagden Straat* en de eene zyde der *Maagden Straat* bestaan niet meer. Daar, waar de wandelaar voorheen met genoegen het oog vestigde op prachtige gebouwen, ontdekt hy nu niets dan eenige bouwvallen, de bedroevende gedenkteekenen eener ontzettende ramp. Het geen de noeste vlyt van velen onzer stadgenooten, na jaren arbeids, byeen vergaderd had, werd in eenige uren door de vlammen vernield; menig huisgezin zag met zyne bezittingen tevens zyn bestaan verdwynen, en staart met siddering eene byna hopelooze toekomst te gemoet. De tempel (*) door christelyke broederliefde na het schrikkelyk onheil van 1821 aan de godsdienst oefeningen van twee verschillende gemeenten geheiligd, ligt in puin, en bovendien nagenoeg vyftig meest zeer aanzienlyke gebouwen met een veel grooter aantal pakhuizen, magezynen, negerwoningen enz. Volgens eene aanvankelyke begrooting der schade, welke enkel als gissing moet aangemerkt worden, vermeenen wy dezelve op ruim eene *millioen* te mogen stellen.

Zoo verre ons tot nog toe bekend is, hebben wy het verlies van menschenlevens niet te betreuren, waarlyk een verwonderlyk geluk in eenen nacht van zulke jammertooneelen.

Wy achten ons verpligt ten volle hulde te doen aan den algemeenen yver en welwillendheid. De tegenwoordigheid van Zyne Excellentie den Heer Gouverneur Generaal, die van hoogstdeszelfs Adjudanten vergezeld, den geheelen nacht by den brand aanwezig bleef, bezielde iedereen met buitengewone geestdrift. Alle authoriteiten volgden het door Z. E. gegeven voorbeeld. Burgers, schepelingen en soldaten wedyverden. De kolonel de Quartel, kommanderende Z. M. korvet *Hippomenes*, werd met zyne onderhoorigen overal opgemerkt, waar het gevaar het meest dreigde, steeds de doelmatigste maatregelen in het werk stellende. Ook de manschappen der koopvaardy-schepen hebben uitgemunt, en niet minder de Schuttery, onder bevel van haren Majoor Kommandant.

Behoeven wy wel onzen stadgenoten, die door Gods goedheid van dezen ramp verschoond bleven; de dadelyke behoeften van vele ongelukkigen te herinneren!.... Neen, wy zouden het algemeen vertrouwen op hunne bekende goedhartigheid en menschenmin te kort doen, indien wy hieromtrent eenigen twyfel verraadden.

(*) Namelyk de kerk der Luthersche gemeente met de pastory &c.

Paramaribo, Sept. 7.—Nimmer hebben *Suriname's* Ingezetenen, in zoo weinige uren tyds, een zoo groot onheil beleefd, als door de verschrikkelyke vuurramp, door welke het schoonste en rykste gedeelte dezer Stad, in den bangen nacht van den 3den op den 4de[illegible]r, in de asch gelegd is.— Vele Kolonisten, nog bevangen van schrik, by de herdenking aan den noodlottigen brand, door welken deze Stad op den 21sten en 22sten January 1821 zoo verschrikkelyk geruïneerd geworden is, verstomden by het noodgeschrei van *brand! brand!*

Deze ontzettende brand ontstond in het huis La. C. N°. 4, op den *Heilige Weg*, aankomende en bewoond door den Heer Mozes Nunes Monsanto, waarvan zich de ware oorzaak slechts gissen laat. Voor en aleer dat dit huis in laaye vlam stond, ontwaarde men reeds brand in de achtergebouwen van de aanbelendende huizen, slaande de vlam op eene ongeloofelyke snelle wyze van het een tot het ander huis over, waartoe het droogе saizoen, by den grooten voorraad van brandstoffen in de pakhuizen der kooplieden aanwezig, de voornaamste oorzaak was.

Niet vóór het aanbreken van den dageraad, werd men den brand meester, zoowel by de *Saramaccabrug* als in de *Maagdenstraat*, door het vaardig daarstellen van een brandpad by het gewezen Luthersch Diakonie huis, zynde alle brandbare stoffen, vooral hout van afbraak, met de meeste vlyt en volharding van daar weg gedragen.

In dezen treurigen nacht zyn niet minder dan 46 erven van alle gebouwen, en de meeste daarin zynde goederen beroofd geworden.

Zie hier eene korte opsomming van de verbrande huizen:

Op den *Heilege Weg* zyn verbrand: 6 woonhuizen, waaronder de huizen bewoond door de Heeren *M. N. Monsanto*; *J. C. F. Walther* en *Gebroeders Stuger*.

Aan de *Waterkant* zyn verbrand: Het Evangelisch Luthersch Kerkgebouw en de Pastory, en 14 woonhuizen, waaronder de huizen bewoond door de Heeren *M. & S. A. Wittering*; *van West & de Hart*; Mr. *P. Fiers Smeding*; *Colin Campbell Jr.*; *M. C. Nassy*; *Gebr. Soesman*; *H. M. Wolff de Friderici*; *H. A. Buhk*; *D. del Prado S. van Beulingen*, *A van Gelden*; de huisvrouw van den uitlandigen *D. J. Loth*; zynde aan de overzyde de huizen bewoond door de Heeren *H. M. Loudesdorff*, en die van den onlangs naar het Moederland vertrokkenen *A. J. Posnankie*, benevens de twee daar naast staande gebouwen, zwaar beschadigd.

In de *Steenbakkerystraat* zyn verbrand: 6 woonhuizen en 6 afgebroken en beschadigd.

In de *Maagdenstraat* zyn afgebrand: 6 woonhuizen, waaronder de huizen bewoond door de Heeren *M. Naar* en *J. Robertson*; 2 afgebroken en 1 beschadigd.

In de *Joodenbreestraat* zyn verbrand 12 woonhuizen, waaronder de huizen bewoond door de Heeren *A. J. Heidweiller*; *Do. A. Roelofsz*; *J. P. L. Weimann*; *D. D. Mesquita*.

Te zamen 46 woonhuizen verbrand en 13 afgebroken en beschadigd; zynde het getal van de zy- en achtergebouwen voorzeker drie malen meer geweest.

Zoo heeft geheel *Paramaribo* dan geene andere Protestantsche kerk, dan die der in 1828 gebouwde en op den 22sten July van dat jaar, ingewyde kerk van de Mo-

ravische Broedergemeente, welke mede in groot gevaar is geweest van in den jongsten brand mede een prooi der vlammen te worden.

Sedert den brand van 1821, hielden de Gereformeerden hunne godsdienst-oefening met de Lutherschen in het Kerk gebouw der laatsten, welke dan ook nu in puin verkeerd is terwyl alle de daarin zynde monumenten en inscriptien, met het orgel en fraaye predikstoel, vernietigd zyn.

Dit nu verbrande Kerkgebouw (hebbende geene toren), werd in het jaar 1744 geheel van steen opgetrokken (*), wordende in datzelfde jaar door den Heer Johann Frederick Knöffel met een Orgel begiftigd; de eerste Leeraar dezer gemeente was Phaffius. Regt tegen over het orgel vond men aan het ooster geveleinde boven den predikstoel op eene steen in den muur, de woorden: *Gloria in excelsis Deo* 1788. Aan de achter- of noordermuur was een marmeren gedenkteeken geplaatst, nu geheel tot poeder verbrand, van den Engelschen koopman William Lecrie *Esq.* dewelke den 8sten April 1824, na 24 jaren in deze Kolonie geweest te zyn, in den ouderdom van 45 jaren overleed. Verder las men op dit monument: "*In the midst of life we are in death*", als mede in die zelfde taal, de woorden te vinden in het Evang. Joh. XI. 25. 26.

Men zegt, dat eene commissie uit de leden van de Loge *Concordia*, daartoe speciaal gedelegeerd, aan de Kerkenraden der Hervormde en Luthersche Gemeenten, die beide door het afbranden van het Luthersch Kerkgebouw verstoken zyn van eene plaats ter openlyke godsdienst-oefeningen bestemd, eene der zalen van het Gebouw der Loge heeft aangeboden, om in dezelve, volgens onderling te makene schikkingen, provisioneel hare godsdienstige byeenkomsten te houden. Wy twyfelen niet, of dit aanbod zal met de meeste dankbaarheid door beide Gemeenten zyn aangenomen.

Wy achten ons nog verpligt, om door middel van ons Blad, de tolken te zyn van de opregte gevoelens van dankbaarheid, die de Inwoners dezer Stad en allen die daarby belang hebben, bezielen voor de vereenigde en onvermoeide pogingen, zoo door Z. E. den Heer Gouverneur Generaal en verdere Hooge Autoriteiten, als door den Heer Kolonel ter zee de Quartel, den Heer Luitenant-Kolonel en Plaatselyke Kommandant Balfour van Burleigh, den Heer Majoor Kommandant der Schuttery, Mr. P. Fiers Smeding, den Inspecteur der Bruggen, Wegen, enz., M. D. Teenstra, de officieren en manschappen der Marine, de matrozen der Koopvaardyschepen, de Leden der Schuttery, en vele particuliere Ingezetenen, ter blussching van het vuur in het werk gesteld, terwyl wy geene mindere hulde toebrengen aan de byzondere zorg van den Heer Baljuw en Commissaris van Politie, J. C. Muller, die ter voorkoming van wanorde, waartoe by dergelyke rampspoedige gebeurtenissen maar al te dikwyls aanleiding gevonden wordt, alle die maatregelen heeft doen nemen, welke de omstandigheden met mogelykheid aan de hand konden geven.

Jammervol is het aanzien van dat gedeelte der Stad, dat door deze ramp geteisterd werd, terwyl het onder het onmogelyke te achten is, de schade daardoor veroorzaakt, met eenige waarschynlykheid te gissen. Dit echter is zeker, dat mogen ook al eenige eigenaren of bewoners der afgebrande huizen door dit onheil niet geheel tot hunnen ondergang gebragt zyn, en anderen wier huizen voor brand geassureerd waren, in zoodanige verzekering een middel vinden, om spoedig weder het geleden verlies, zoo al niet geheel dan toch gedeeltelyk te kunnen herstellen, er echter een aantal huisgezinnen door het plaats gehad hebbend onheil, zoodanig geleden heeft, dat zy niet dan door de hulpvaardigheid en bystand hunner Stadgenooten van eene volstrekte armoede zullen te redden zyn; daarom dan ook mogen wy het genoegen niet ontveinzen, dat wy ontwaarden by het vernemen der maatregelen door het Gemeete Bestuur alhier genomen, ten einde de gelegenheid open te stellen om langs eenen doelmatigen weg de liefdegiften, ten behoeve van onze by den brand ongelukkig gewordene Stadgenooten, in te zamelen. Het voorbeeld, zoo wy vernomen, te dien aanzien reeds door eenige leden der Loge *Concordia* gegeven, moge vele navolgers vinden, en ook deze ramp getuige wederom dat de deugd der menschlievendheid eene deugd is, welke in de harten der *Surinamers* als ingeschapen kan beschouwd worden.

Gouvernements-huis,
den 5den September 1832.

De Gouverneur Generaal der Nederlandsche West-Indische Bezittingen, kwyt zich by dezen van den treurigen, doch schuldigen pligt, om aan zyne stadgenooten, zyne groote tevredenheid te kennen te geven, over de welwillendheid en hulpvaardigheid, welke zy in den nacht van den 3den op den 4den dezer, ter gelegenheid van den noodlottigen brand, waardoor wederom een schoon gedeelte dezer plaats in een puinhoop is verkeerd geworden, hebben aan den dag gelegd.

In het byzonder betuigt hy zynen dank aan die ambtenaren, welke zich ter plaatse des gevaars door hun moed en beleid hebben onderscheiden; zoo mede aan de officieren en manschappen van Zyne Majesteits marine, van de Landmagt en van de Schuttery, als ook aan de equipagiën der koopvaardy-schepen, alle welke met den meesten yver en trouw, hunne beste pogingen ter redding en beveiliging hebben aangewend; pogingen welke hun allen op de algemeene hoogachting billyke aanspraak doen hebben, waarvan de Gouverneur Generaal het zich tot eene eer rekent by dezen de tolk te zyn.

De Gouverneur Generaal voorm.,
E. I. van HEECKEREN.
Ter Ordonnantie Zyner Excellentie.
De Algemeene Secretaris
G. A. van der MEE,

(*) Hartsink. D. II. bladz. 891. Evenwel schynt hier vroeger reeds een Godshuis dezer Gemeente te hebben gestaan, want men vindt elders aangeteekend, dat de Heer Johs. Phaffius, de eerste Luthersche Predikant dezer Kolonie, hunne Kerk in het laatst van de maand October 1742, ingewyd heeft.

Paramaribo, Sept. 21.—De Koloniale Pakket-Schoener *Gouverneur Generaal Cantz'laar*, onlangs alhier van Curaçao gearriveerd, zal, na met 4 stukken geschut gewapend te zyn, onder toevoeging by de tegenwoordige equipage, van eene Adelborst, een Scheeps-onderofficier, vier Matrozen en twee Mariniers van Z. M. Korvet van Oorlog *Hippomenes*, naar Bramspunt ten anker gaan, ten einde elk aankomend vaartuig, onverschillig van welke plaats, *quarantaine* te leggen.

Algemeene Secretary, den 23 September 1832.

Daar het in de Surinaamsche Courant van Zaturdag den 22sten dezer, No. 76, gegeven berigt "dat de Koloniale Pakket-Schoener *Gouverneur Generaal Cantz'laar*, naar Bramspunt ten anker zal gaan, ten einde elk aankomend vaartuig, onverschillig van welke plaats, *quarantaine* te doen leggen," soms tot verkeerde toepassingen aanleiding zoude kunnen geven, zoo brengt de ondergeteekende, als daartoe door Zyne Excellentie den Gouverneur Generaal geauthoriseerd, ter kennis van het Publiek, dat de voornoemde Schoener met geen ander oogmerk naar Bramspunt gezonden is, dan om Z. M. Brik de *Courier* te vervangen in de dienst, die volgens Publicatie van Gouverneur Generaal in Rade, dd. 18 October 1831, door dezelve sedert eenige maanden is waargenomen, en die vroeger was uitgeoefend door Z. M. Brik *Valk*.

De Algemeene Secretaris,
G. A. VAN DER MEE.

'sGravenhage, July 3.—De *Staats-Courant* deelt heden den inhoud mede van de protocollen n°. 61 tot 66, welke dezer dagen by de Londensche conferentie zyn opgemaakt, alsmede de antwoorden, welke laatstelyk, en wel onder dagteekening van den 30sten Juny, door den Nederlandschen gevolmagtigde aan gezegde conferentie zyn aangeboden.

Uit den inhoud blykt, dat de conferentie het Nederlandsch bewind heeft vermaand, om het grondgebied van Belgie binnen een zeer kort tydsbestek te ontruimen, en zich alsdan met Belgie te verstaan nopens eene wyziging der 24 artikelen, en in een der van wege de conferentie voorgestelde supplementaire artikelen wordt de tyd dier ontruiming op den 20 July vastgesteld.

Van de zyde van het Nederlandsch bewind wordt bepaaldelyk verklaard, dat *eene voorloopige ontruiming van het grondgebied* (en alzoo van de citadel van Antwerpen) *onaannemelyk is, zoo lang men niet over de voorwaarden eener scheiding is overeengekomen.*

De aantyging, als of de vertraging, welke de regeling der Belgische aangelegenheden ondervindt, aan Nederland moet worden toegeschreven, wordt in het breede en met kracht van reden wederlegd, en wel byzonder met terug te wyzen op de overeenkomst, welke de conferentie by het 12de protocol, annexe A, onder dagteekening van den 27sten January 1831, aan Z. M. den Koning heeft voorgeslagen, en tot welke Z. M., onder dagteekening van den 18den February van dat zelfde jaar, is toegetreden, doch waarvan de *conferentie* steeds heeft pogen aftewyken.

Om echter te doen blyken van *den stelligen en opregten wensch der Nederlandsche regering, om aan de tegenwoordige moeyelykheden, waarvan men te vergeefs een tweede voorbeeld in de jaarboeken der diplomatie zoude zoeken, een dadelyk einde te maken, zonder zich aan de wisselvallige kansen van toekomstige onderhandelingen bloot te stellen*, heeft de Nederlandsche gevolmagtigden een tegenontwerp aan de conferentie aangeboden, in de hoop, dat de leden, *de vredelievende gezindheden*, welke daarin doorstralen, op prys stellende, hetzelve binnen *een zoo kort tydsbestek*, als hunne beraadslagingen dit zullen toelaten, met een gunstig antwoord zullen vereeren.

By dit tegen-ontwerp, het welk bestaat uit eene overeenkomst van de Nederlandsche regering met de vyf mogendheden, waarby de voorwaarden eener scheiding tusschen Holland en Belgie worden geregeld, wordt het grondgebied, alsmede de zaak van Luxemburg, gelaten, zoodanige als by de 24 artikelen is voorgesteld (behoudens, wat dit laatste betreft, de toestemming der Duitsche bondsvergadering en der agnaten van het Huis van *Nassau*); wordt de vaart op de Schelde vooreerst gelyk gesteld met de vaart op den Ryn;—neemt Nederland aan, om zorg te dragen voor de betooning van de Beneden-Schelde;—wordt niet gewaagd van eene vrye vaart op de Nederlandsche binnen-wateren, noch van eenige dienstbaarheid van het Nederlandsch grondgebied, ten aanzien van handelswegen of kanalen.

Voorts wordt by dat ontwerp de gewigtige aangelegenheid van de schuld dermate geregeld, dat 14 dagen na de ratificatie van het tractaat, wederzydsche commissarissen te Utrecht zullen onderhandelen over het kapitaliseren van het aandeel, het welk Belgie in de Nederlandsche openbare schuld zal dragen, beloopende eene jaarlyksche rente van ƒ8,400,000;—dat, byaldien deze commissarissen, na verloop van twee maanden, niet mogten zyn overeengekomen wegens eene dergelyke kapitalisatie, al de *overschotten*, welke uit eene liquidatie van het amortisatie-syndicaat en van de Brusselsche bank zouden kunnen voortvloeyen, zullen worden aangemerkt als *afgedaan en vereffend*;—dat als dan het ten laste van Belgie komende kapitaal en rente zullen worden ingeschreven op het Belgische groot boek, terwyl Belgie zich verbindt, om in geen geval eenig onderscheid te maken tusschen dit gedeelte der Belgische schuld, en elke andere reeds gemaakte, of nog te maken schuld en de renten telken half jare ten allen tyde in gereed geld, te Brussel, of te Antwerpen, uit te betalen.

Op deze wyze en met instandhouding van onderscheidene andere bepalingen van het tractaat der 24 artikelen, is het Nederlandsch bewind geneigd om de *onafhankelykheid* en *onzydigheid* van Belgie te erkennen, doch de Nederlandsche gevolmagtigde verklaart tevens: "dat hy gelast is te betuigen, dat de Koning deze nieuwe offers aan het behoud des vredes heeft kunnen brengen, doch dat dezelve te smartelyk en te zwaar zyn, dan dat zy niet de *laatste* zouden zyn, en er op de stelligste en meest bepaalde wyze by te voegen, dat, indien het de hooge partyen niet gelukte, zich over den inhoud van dit ontwerp te verstaan, *hetzelve als nietig en vervallen* zoude worden aangemerkt;—dat de Koning zich zeer uidrukkelyk het regt voorbehoudt, om zich alsdan, door al de middelen, die de Voorzienigheid ter zyner beschikking heeft gesteld, te handhaven op het terrein der annexe A van het 12de protocol, zonder, zoo lang hy geene aannemelyke voorwaarden heeft verworven, de staatkundige onafhankelykheid van Belgie, noch prins *Leopold van Saxen Coburg* te erkennen;—dat de Koning de verantwoordelykheid van mogelyke verwikkelingen, waarop de conferentie schynt te zinspelen, en die Z. M. niet zoude hebben uitgelokt, van zich werpt;—*en dat de Koning nimmer, noch de eer, noch de hoogste wet der volken zal verzaken, die onverjaarbare en heilige wet, waarvan nooit eenige Staat straffeloos afweek, en die aan elke regering van een vry volk hare eigene wilsbepaling tot oppersten scheidsregter aanwyst.*"

Voor de ratificatie van het tractaat met de mogendheden is een termyn van zes weken voorgesteld. Voor de ontruiming van het grondgebied wordt een tydsverloop gesteld van vier weken na de bedoelde ratificatie.

Uit de medegedeelde stukken blykt niet, dat de leden der Conferentie, de maat der ongeregtigheid, ten aanzien van den Koning en Oud-Nederland, vol metende, met middelen van geweld hebben gedreigd, om Z. M. te dwingen tot datgene, waartoe hy niet gehouden is, maar dat men het tot dus verre heeft laten berusten by de aanmerking, dat, by langere vertraging, Belgie welligt op goeden grond zoude weigeren de betaling van dat gedeelte in de Nederlandsche schuld, hetwelk van 1 January af aan ten zynen laste zoude komen.—*Haarl. Courant.*

Rotterdam, July 11.—De ziekte, te Scheveningen uitgebroken, blykt stellig de Aziatische Braakloop te zyn, en sleept dag aan dag offers naar het graf. Het is allezins te vreezen, dat deze plaag, die volgens de aanwyzing der ondervinding dáár het hevigst woed, waar gebrek wordt geleden, en kommer en slecht voedsel de ligchamen voor haren heilloozen invloed vatbaarder maken, treurige en langdurige verwoestingen zal aanrigten by eene bevolking van 4,800 inwoners, welke byna alle behoeftig zyn, en thans daarenboven door de uitgebarste ramp de bronnen van hun sober bestaan grootendeels gestopt zien; de talyrke menigte toch, die vroeger by Zomerdag te Scheveningen zich in de frissche zeelucht kwam verkwikken, en geld achterliet, schuwt thans het verblyf der Cholera, ja zelfs wordt de Scheveningsche Visscher, die met zyn vangst voorheen overal zoo welkom was, nu op verscheidene plaatsen met huivering ontvangen en op de markt alléén gelaten. Wat zal van worden, zoo menschlievendheid hier niet ter hulpe spoedt? Doch niet slechts menschlievendheid, zorg voor eigen behoud gebiedt ons dringend om, onder afsmeking van Gods zegen, met de doeltreffendste middelen, op de plek van haar ontstaan hier te lande, eene ziekte tegen te gaan en te stuiten, wier besmettelykheid na de uitspraak van het Nederlandsch Instituut en van andere deskundigen althans niet voor geheel onmogelyk mag gehouden worden. Den vyand in zyne eerste verschansing te bestryden, is dus ons aller belang, al ware het hier niet ons aller Christenpligt. Moge dan ieder Hollander zyne Beurs ontsluiten, om door het uitreiken van eene geringe gift mede te werken tot leniging der armoede te Scheveningen en ter beteugeling van den eersten aanval der verdelging plaag in ons vaderland.—*Alg. Handelsblad.*

Men schryft uit 'sGravenhage: Heden den 15den July zyn alhier twee personen aan de Cholera overleden; beide deze personen behooren tot de behoeftige klasse der maatschappy en gingen, zoo men zegt, zich meermalen te buiten aan het gebruik van sterken drank.—De een had naar het zeggen, verleden Donderdag meer dan gewoon gedronken, en had een gedeelte van den nacht op het gras, onder den blooten hemel liggen slapen, ook had hy daarna veel koud water gedronken; en de ander had gisteren avond nog laat tot over de kuiten in het water staan baggeren, ook had hy gedurende den dag nog al jenever gebruikt. Het is, naar men verzekert, bewezen, dat deze lieden in geene aanraking met Scheveningers zyn geweest.

*** *BEVALLEN*—Te Paramaribo op den 10 September jl. van een welgeschapen Zoon, Mevrouw de Echtgenoote van den HoogEdel Gestrengen Heer Mr. PHILIPPUS DE KANTER.

*** *OVERLEDEN*—Te Paramaribo op den 16 September jl., Mevrouw HELENA DE MEY DE VEER, Geb. SCHOTBORGH, Echtgenoote van den Weledelen Heer C. L. DE VEER, na op den 14den ontydig een welgeschapen Zoon ter wereld te hebben gebragt.

WY Jonkheer MR. ISAAC JOHANNES RAMMELMAN ELSEVIER, Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, Directeur over de Kolonie Curaçao, Bonaire en Aruba, Bevelhebber over de Land en Zeemagt en de Gewapende Burgermagt op dezelve, &c. &c. &c.

Allen den genen die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Dat wy den Heer C. L. van Uytrecht, Ontvanger by het Hoofd Bestuur alhier, op deszelfs verzoek, provisioneel verschoond hebben van het mede onderteekenen der Bankbiljetten en in deszelfs plaats hebben gekwalificeerd den Heer G. C. Muller, Algemeene Magazynmeester alhier, om voortaan en tot nadere bevelen daartegen, met en benevens de andere daartoe reeds gekwalificeerden, alle Bankbiljetten mede te onderteekenen.

Gearresteerd op Curaçao den 28sten September 1832, het 19de jaar van Zyner Majesteits Regering.

(w. g.) RAMMELMAN ELSEVIER

Ter ordonnantie,

(w. g.) W. PRINCE, Sec.

Gepubliceerd binnen het Fort Amsterdam en in de Willemstad op Curaçao den 29sten daaropvolgende.

(w. g.) W. PRINCE, Sec.

BEKENDMAKING.

ALZOO JAN HENDRIK GODFRIED EMAN en CATHARINA MARTIN, vermits het overlyden van B. H. SCHULTSZ, de eenige overgeblevene Executeur en Executrice Testamentair des Boedels van wylen FRANCOISE BERGERAC, zich aan den Raad van Policie alhier vervoegd hebben, met verzoek om te mogen verkrygen brieven van manumissie, voor de aan den gemelden boedel aankomende Slavin ACCENCION en haren zoon genaamd JOSE HILARIO HERINGA, zoo is het dat de gemelde Raad van Policie goedgevonden heeft zulks algemeen bekend te maken, en een iegelyk die eenig regt of pretentie op de gemelde slaven mogt sustineren, op te roepen, om binnen den tyd van *drie* weken, na dat deze bekendmaking voor het eerst in de openbare Dagbladen of Couranten zal zyn geplaatst geweest, van hun vermeend regt of pretentie ter Secretary van den Raad van Policie voormeld aantoekening te doen; zullende na verloop van dien tyd, de verzochte brieven van manumissie verleend worden.

Den 19den October 1832.

Gouvernements Wissels.

DOOR den HoogEd. Gestrenge en Hoog Wel Geboren Heer Directeur dezer kolonie gemagtigd zynde tot het doen eener advertentie ter inschryving van Vyf Stellen Gouvernements Wissels à Duizend Gulden tegen den 22sten dezer maand October, geeft de ondergeteekende te kennen aan de genen die verlangen mogten de gemelde Wisselbrieven te verkrygen, dat de verzegelde biljetten van inschryving tot dat einde vóór of uiterlyk op den gemelden 22sten dezer maand des morgens te elf ure ten zynen kantore zullen worden aangenomen, en dat de belanghebbenden den uitslag van de opening derzelve op den volgenden dag aldaar zullen kunnen vernemen.

De Ontvanger by het Algemeen Bestuur,

C. L. VAN UYTRECHT.

Den 15den October 1832.

BEKENDMAKING.

Secretarie van het Gemeente-Bestuur,
den 19den October 1832.

HET Gemeente-Bestuur dezes Eilands, brengt ter kennis van en gelast by deze aan alle Broodbakkers dat de Brooden voor de volgende week te bakken het gewigt zullen moeten houden van 14 Oncen voor 15 Centen; terwyl de Fransche Brooden Een Once minder zullen kunnen wegen, op pœne als by publicatie van den 16den Maart 1824 is bepaald.

Van wege het Gemeente-Bestuur voormeend,
De Secretaris van hetzelve,
I. J. RAMMELMAN ELSEVIER Jr.

BEKENDMAKING.

Secretarie van het Gemeente-Bestuur,
den 5den October 1832.

HET Gemeente-Bestuur dezes Eilands, doet by deze aan alle Vleeschhouwers kennis geven, dat de pryzen van Versch Vleesch voor de loopende maand October zyn bepaald als volgt:

Ossen Vleesch op niet hooger dan 30 Centen per pond.

Schapen of Lams Vleesch op niet hooger den 25 Centen per pond.

Kabrieten en Varkens Vleesch en Schilpad op niet hooger dan 20 Centen per pond en gelast hun verder zich daaraan te houden op pœne als by de wet is bepaald.

Van wege het Gemeente-Bestuur,
De Secretaris van hetzelve,
I. J. RAMMELMAN ELSEVIER Jr.

De Curacaosche Loterij.

DE ondergeteekenden Commissarissen der Lotery, brengen mits deze ter kennisse van het Publiek, dat de volgende nummers als hieronder vermeld staan en ongefourneerd zyn gebleven in de tweede klasse der gemelde Lotery, de biljetten daarvan van geener waarde in de handen van derzelver eigenaars worden verklaard, dewelken of voor rekening van de Synagoge of van de genen die daarvan behoorlyk bewys kan leveren van het fournissement van dezelve nummers, in de tweede klasse gespeeld zullen worden.

No. 105	188	231	355	530
109	192	232	418	531
123	193	267	447	535
127	194	303	482	536
132	195	340	484	544
136	197	343	490	551
154	198	345	512	554
169	229	349	515	
170	230	351	522	

De trekking der Tweede Klasse zal op Dingsdag den 23sten dezer, zonder verder uitstel, in het Gemeente Huis plaats hebben.

JACOB VAN JEOSUAH NAAR.
MOSES COHEN HENRIQUEZ.

Den 19den October 1832.

CURACAO.

Vaartuigen in en uitgeklaard sedert onze laatste.

INGEKLAARD—OCTOBER.

13. golet Geertruida, Levy, Bonaire
15. brik Emely Davis, Douglass, St. Thomas
golet Amable Lucia, Diedenhoven, Maracaybo
17. —— Atrevida, Maltes, Porto Rico
18. brik George, Coggins, Barbados
19. —— Heroine, Tilden, St. Thomas

UITGEKLAARD—OCTOBER.

13. brik Carolina, Price,
15. bark Ann, Broger,
brik Nun, Lewis,
16. golet Gran Maria, Jones,
—— La Surpris, De Graaf,
—— Dolorita, Clark,
17. —— Valenciana, Alvarado,

Verleden Dingsdag den 16den dezer is van Suriname binnen deze haven aangekomen Z. M. Brik COURIER, gekommandeerd door den kapitein luitenant VAN DER STRAATEN.

Eene Londensche Courant van den 15 [illegible] lyk Zwitserland.

De groote mogendheden hebben besloten om gewapenderhand tusschen te komen in de burgerlyke onlusten die Zwitserland verscheuren. Een leger van 80,000 Oostenrykers en Pruissen is reeds de grenzen van dat land genaderd, om militair te bezetten die kantons waar de burger verdeeldheden heerschen. Acht der groote kantons zyn voor de interventie en veertien kleinere tegen vreemden tusschenkomst, zoo dat byna de helft dezer republiek voor en de andere tegen de interventie is. De kantons die tegen deze tusschenkomst zyn, hebben eene algemeene oproeping gedaan om alle vreemde indringende magt te keer te gaan.

Ziedaar dan de heilloze gevolgen om de oproerzucht der Franschen te willen naboolsen.

De overwinningen der bondgenooten op de Franschen hebben de rust van Europa slechts 15 jaren kunnen verzekeren. Jammer dat er geene betere voorzorgen zyn genomen om de oproerzuchtigen onder de Franschen in band te houden.

NEDERLANDEN.—Op den 1sten January dezes jaars bestond de Nederlandsche zeemagt uit: 12 linie schepen, waaronder twee 84tigers; 14 fregatten van 44 stukken geschut; 6 do. van 32 stukken; en 12 do. van 28 stukken; 26 brikken en korvetten, waarvan verscheidene stoomvaartuigen zyn, uitmakende een geheel van 70 oorlogs vaartuigen.

Het volgende is door het Gouvernement ter plaatsing ingezonden.

Officieel.

COLUMBIA.—Staat van Nieuw Granada.—Secretarie van Staat in het Departement van Finantie.

Bogota den 5den Augustus 1832.

Aan den Heer Gouverneur van de Provincie van.....

De Directeur der munt van deze hoofdstad heeft de informatien gegeven die van hem zyn gevraagd geworden, ter voldoening aan het besluit der regering, geplaatst in No. 45 van de Courant van Nieuw Granada, ten gevolg van de ontdekking die men op het eiland Jamaika gedaan heeft, van eene aanmerkelyke hoeveelheid valsche kleine gouden munt stukken, (*escudos*) met de drukletters van de Columbiaansche munt. Uit dit berigt blykt het, dat het klein gouden stuk, hetwelk men heeft doen onderzoeken, het merk droeg van dezelfde munt, van het jaar 1823; en aangezien er in dezelve geene kleine gouden munt stukken van twee Pattienjes (*escudos de á dos pesos*) sedert het jaar 1826 inclusief, tot deze dagteekening toe gemunt zyn geworden, bewyst deze omstandigheid alléén dat het gemeld klein gouden stuk valsch is, als mede alle anderen die schynen gemunt te zyn in de munt van Bogota, met de jaargetallen van 1826 tot dat van 1831. Zyne Excellentie de Heer Vice President, belast met het uitvoerend bewind, heeft, na inzage der gemelde zaak en met den wensch bezield om het publiek te bewaren van het verlies te lyden noor het bedrog, met het ontvangen der kleine gouden munt stukken, met de munting der gemelde jaren, heeft besloten: Dat, overeenkomstig de bestaande dispositien over het onderwerp, in de ontvangers kantoren zullen verbeurd verklaard worden, alle kleine gouden munt stukken, die aangeboden worden met het merk van de munt van Bogota in de jaren van 1826 tot 1831, en dat van dit besluit in de Courant kennis gegeven worde.

Dientengevolge zal UED. de noodige maatregelen in het werk stellen, die door uwen yver voor de nationale belangen mogten als nuttig geoordeeld worden, op dat daaraan in die provincie gevolg gegeven worde.

De Heere behoede U.

(Geteekend) FRANCISCO SOTO.

Voor naauwkeurige vertaling,
De Consul der Nederlanden te Maracaybo,
EDW. BROOKE PENNY.

AMERIKAANSCHE EXPEDITIE.—Er zyn berigten ontvangen van de expeditie welke de Vereenigde Staten van Noord Amerika tegen de Maleyers uitgezonden heeft, ter wreking van den moord gepleegd in het verleden jaar aan het volk van het schip *Friendship*, van Salem, door de inboorlingen van de noordkust van Sumatra. Het V. S. fregat *Potomac*, onder het bevel van kapitein *Downes*, was afgevaardigd om dien moord te wreken; het kwam op den 5den February te Qualah Battoo aan, vermomd als een koopvaardy vaartuig onder Deensche vlag, waardoor de inboorlingen volkomen misleid werden. Op den volgenden morgen werden de troepen ten getalle van 260 geland; zy werden spoedig ontdekt, doch met geforceerden marsch bereikten zy het eerste fort, hetwelk moeijelyk was te bestormen; de inboorlingen bleven het krygs geroep aan en vochten met hevige woede, doch het fort werd weldra ingenomen en byna al deszelfs verdedigers gedood, waaronder het opperhoofd Poo Mahomet zich bevond. Een ander gedeelte Amerikaansche troepen vielen een fort achter de stad aan, hetwelk schielyk overging. Het gevecht werd toen algemeen; mannen, vrouwen en kinderen vlugteden in alle rigtingen; en de voorsteven van het schip krielde met menschen, waarvan velen door de aanvallers gedood werden. Het derde en sterkste fort werd vervolgens ingenomen en de Amerikaansche vlag waperde op de batteryen. De stad werd toen in brand gezet en de meeste huizen en winkels werden gelyk met den grond geslecht. De troepen werden wederom ingescheept, met verlies van twee dooden en eenige gekwetsten. Vervolgens zonden de opperhoofden eene kommissie om den vrede aftesmeken met belofte van niet meer zeeroovery te zullen plegen; en den vrede werd hun toegestaan. Verscheidene van de naburige Rajahs hebben ook hunne nederige beloften ingezonden.

Mengelingen.

Gedachten van eenen Duitscher, over den Belgischen opstand in 1830.

"Het is bekend, dat de zaak der oproerige *Belgen* geruimen tyd werd goedgekeurd en toegejuicht door zoodanige *buitenlanders*, die tot de *liberalen* behooren of willen behooren. Men deed het voorkomen, alsof een onderdrukt volk, een ondragelyk juk afwerpende, tegen het geweld van willekeur en dwingelandy worstelde. Wy, die met deze verbysterde *Belgen* jaren lang onder dezelfde wetten leefden, wy weten, dat het oproer aan geheel andere oorzaken toegeschreven moet worden. En buitenlands begint men ook meer en meer naar waarheid te oordeelen over den lang en *listig* voorbereiden opstand. Welligt zal het sommigen der Lezeren van dit *Mengelwerk* niet

„onaangenaam zyn, hier medegedeeld te „vinden, wat over de gebeurtenissen in *België* wordt gezegd in een zeer *liberaal* „*Duitsch* Tydschrift, welks strekking kenbaar is aan de zinspreuk: *Voorwaarts!*— „Wy nemen dus daaruit het volgende „over."

Velen in *Duitschland* en elders hebben (in den beginne vooral) den *Belgischen* opstand uit een geheel verkeerd oogpunt beschouwd, alsof het volk reden had, om tegen den Koning der *Nederlanden* zich te verzetten. Maar zy, die het gedrag der *Belgen* eerst aan vaderlandsliefde meenden te moeten toeschryven, kenden den eigenlyken toestand van *België* niet, en hadden geenszins opgemerkt, wat sedert 1814 aldaar gebeurde. Te onregt heeft men ook het *Brusselsche* oproer gelyk willen stellen met de omwenteling, die een weinig vroeger te *Parys* plaats had. Tusschen beider oorzaken en bedoelingen is een zeer groot verschil. Hy dwaalt derhalve, die de zaak der *Belgen* naar die der *Franschen* zou willen beoordeelen.

Tusschen de *Fransche* OMWENTELING van 1830 en het OPROER der *Belgen* is wel gelykheid, maar alleen in omgekeerde rede. De *Fransche* omwenteling was tegen eene *Jezuitsch* gewordene Regering gerigt, en had in het algemeen ten doel het verdedigen van de belangen der menschheid —*verlichting, beschaving, vryheid*—tegen de pogingen, die aangewend werden, om den geest des tyds in *Frankryk* te onderdrukken, en *de duisternis der Middeleeuwen terug te brengen*; in België, daarentegen, wil eene *Jezuitsch Ultramontaansche* party, die het domme volk heeft weten op te winden, den *geest der verlichting*, in welken de *Nederlandsche* Regering ook ten opzigte van het Roomsch-Katholieke *België* in het algemeen sedert 1814 gehandeld heeft, bestryden, en hare eigene belangen in de plaats van die der menschheid stellen—hare eigene belangen tegen de *verlichting* der negentiende eeuw doen gelden. *Frankryk wilde voorwaarts* en *België wil—rugwaarts!* Dat wil *België*, zoo men namelyk hier van *België* in het algemeen, en niet veeleer van het door die Monnik-*Jezuitsche*, Roomsch-Pauselyke party opgezette en verbysterde gedeelte der bevolking spreken moet. Het is de duistere geest der terugwerking, die tegen de *Nederlandsche* Regering zich verzet, maar die den vorm en het gewaad van eene tegen willekeur strydende tegenkanting heeft aangenomen. Het is slechts het dryven van eene zekere Priesterparty, die zich vyandig toont tegen alle vryheden, welke ten gevolge van toenemende ontwikkeling thans dringende behoefte zyn geworden—van die onverdraagzame party, welke, tegen eene Protestantsche Regering, die, in den echten geest van het Protestantismus, billyke vryheid in alle opzigten, zoo veel mogelyk, poogde te bevorderen, zich aankantende, sedert 1814 in het geheim en openlyk werkte, om haar doel te bereiken. Die party der sluwe *Ultramontanen* is immers tegen vryheid in het godsdienstige tegen gelykheid in burgerlyke regten, en tegen zoodanige vryheid der drukpers, als er voor alle onderdanen in het Koningryk der *Nederlanden* bestaat! Zy wil elk andere Godsdienst uitsluiten, en verlangt voor zich boekenkeur en geestelyk oppertoezigt! Men weet maar al te goed, welke listen zy gebruikt heeft ten opzigte der vryheid van drukpers en van het openbaar onderwys, dat aan de zorg der Regering was toevertrouwd. Moge ook de *Nederlandsche* Regering soms in de keuze der middelen misgetast hebben; moge het waar zyn, dat er gebreken in het bestuur plaats hadden, en dus de *Belgen* met reden over bezwaren konden klagen,—ieder, die den gang der zaken in *België* van 1814 af oplettend gadegeslagen, en de listige kabalen eener woelende Geestelykheid opgemerkt heeft, kan niet het minste daarover in twyfel zyn, dat deze *Jezuitsche* party van die misslagen, gebreken en bezwaren op eene slimme wyze gebruik wist te maken, om, onder zekere voorwendsels, een groot gedeelte der bevolking dienstbaar aan hunne eigene geheime oogmerken te maken en tot openbaren opstand tegen de Regering aan te zetten. (*) De eigenlyke oorzaak van al het gebeurde is te zoeken in de woelingen van zekere heerschzuchtige party in *België*. Had het volk al reden tot ongenoegen over misslagen en gebreken in het bestuur gehad, deze ontevredenheid zoude zich geheel anders, dan in de dagen van September, geopenbaard hebben.— Slechts kwalyk gewyzigde godsdienstyver, opgewekt en onderhouden door die *Jezuitsch Ultramontaansche* party, kon zoodanigen tegenstand veroorzaken. Van de staatkunde, welke twee landen van zoo verschillende ontwikkeling vereenigde, wordt hier niet gesproken. Men neme echter in aanmerking, dat sommige misslagen en gebreken in het bestuur, waarover de *Belgen* misschien met reden konden klagen, niet zoo zeer aan de *Nederlandsche* Regering te wyten zyn. Omstandigheden gaven er aanleiding toe. Tusschen twee zoo ongelyksoortige deelen kon de vereeniging niet anders, dan op zeer onvolkomene wyze, plaats hebben. De schandelyke woelingen de *Ultramontaansche* party en de daardoor veroorzaakte omwentelingsgeest deden heilzame pogingen der Regering mislukken. Door die tegenkanting vooral kwam het, dat er fouten begaan werden.— En de eigenlyke raddraaijers, steeds naar vaste plannen te werk gaande, waren slim genoeg, om, het zy dan wezenlyke, het zy voorgewende gebreken in het bestuur zich ten nutte te maken, ten einde alle de maatregelen der Regering verdacht te doen voorkomen.

Het oproer der *Belgen* is niets anders, dan *stryd der duisternis tegen het licht.* De *Nederlandsche* Regering wilde *volksverlichting* bevorderen. In *Frankryk* (vooral tot aan July 1830), in *Spanje, Italië*, in een gedeelte van *Zwitserland* en *Duitschland* streed en strydt nog zekere lichtschuwe party op gelyke wyze. De geschiedenis onzer dagen geeft belangryke wenken.— Die opmerken wil, kan veel leeren. *Rome*, het *Pauselyk Rome*, blyft steeds *Rome*, ook in de negentiende eeuw, en laat geene pogingen onbeproefd, om de voorwaarts gaande volken met het fijngesponnen webbe zyner *hierarchy* te omgeven en in hunne beweging tegen te houden, of op de verlatene paden der Middeleeuwen terug te leiden. *Rome wil rugwaarts; de wereld wil voorwaarts—wat willen de Regeringen?*

Hangende Tuinen.

Ofschoon de stad *Limerick* (*) weinige openbare inrigtingen tot vermaak der inwoners heeft, vindt men er evenwel iets, dat eenig is in het Vereenigd Koningryk, en misschien in geheel Europa. Een byzonder persoon, de Heer WILLIAM ROCHE, kreeg in 1808 den inval, om hangende tuinen by zyn huis te maken. Hy begon met verscheidene bogen te bouwen, die hy van binnen tot pakhuizen inrigtte. De hoogte dezer gewelven is verschillende, van veertig tot vyfentwintig voeten boven den grond. Op dezelve werden, amphitheaterswyze, drie terrassen, het eene boven het andere, gemaakt. Het hoogste is voorzien van trekkassen; de planten zyn gedekt met glazen klokken en worden door middel van buizen verwarmd. In eenige dier trekkassen kweekt men, met goed gevolg, den wynstok, ananas, perzik, enz. In andere zyn oranjeboomen en andere zuidelyke vruchten. De trekkassen zyn op elken hoek verbonden met eene gewone broeikas.— Het middelste terras is bestemd voor hoog plantgewas en hoogstammige vruchtboomen; het derde voor allerlei bloemen, alsmede meloenen, komkommers en dergelyke vruchten, op vierkante bedden. Een trap van vier voeten breedte leidt van de eene vlakte naar de andere. De terrassen ter zyde hebben honderdvyftig voeten lengte en dertig breedte; die in het midden honderdtachtig voeten lengte en veertig breedte, en het benedenste tweehonderd voeten lengte en honderd breete, zonder den grond mede te rekenen, die voor meloenen, komkommers enz. bestemd is en tachtig vierkante voeten bedraagt. Het geheel is meer dan een Engelsche morgen lands groot.

De voormuur of voorgevel van dit zonderling gebouw heeft meer dan tweehonderd voeten lengte. Het bovenste terras verheft zich zeventig voeten boven de straat. Van hetzelve heeft men een fraai gezigt over de stad en derzelver omstreken, die versierd zyn door aardige landhoeven, tusschen welke de *Shannon* kronkelende doorloopt. De laag aarde op de terrassen is van vyf tot zes voeten diepte; en de pakhuizen, beneden in de gewelven vervaardigd, worden tegen de vochtigheid beveiligd door eenen in cement gemetselden vloer, en door loopen goten, die het overtollige water afleiden, zoodat het op straat wegloopt. In tyd van droogte stopt men deze buizen en doet het water omloopen in verscheidene pypen, die in takken zich onder de oppervlakte van den kunsttuin verspreiden. Het regenwater, dat op de glazen der broeikassen valt, wordt in bakken opgevangen. De bemesting geschiedt, door middel van werktuigen, op eene veel gemakkelyker wyze, dan men den gewonen grond bewerkt.

Deze zonderlinge aanleg heeft 15,000 ponden sterling gekost; maar de Heer ROCHE vindt zyne kosten voor een gedeelte vergoed door de huur der pakhuizen, die hy beneden in de gewelven gemaakt heeft; de Regering huurt die voor 300 ponden sterling jaarlyks. Dezelve kunnen tweeduizend okshoofden wyn bevatten.— Het gebouw heeft geen gevaar van brand, en wegens de vastheid van het muurwerk behoeft men ook niet voor dieven te vreezen. Bovendien blyft de warmtegraad er steeds gelyk, hetgeen zeer voordeelig is voor de aldaar opgelegde wynen.

De tuinen van den Heer ROCHE hebben dus veel gelykheids met de vermaarde hangende tuinen van SEMIRAMIS te *Babylon*. Deze laatstgenoemden maakten een vierkant uit, waarvan elk zyde eene lengte van vierhonderd voeten had. Verscheidene breede terrassen verhieven zich, by wyze van amphitheater, boven elkander; het achterste en hoogste was gelyk met de muren der stad. Men ging van het eene op naar het andere langs eenen trap, welke tien voeten breedte had. Het geheel steunde op groote steenen bogen, boven elkander opgemetseld, versterkt en omgeven door eenen muur van tweeëntwintig voeten dikte. Boven deze gewelven had men groote platte steenen van achttien voeten lengte en vier breete gelegd. Daarop lag eene dikke laag riet, door eene groote hoeveelheid jodenlym verbonden, en hierop eene dubbele laag gebakken steen, die in kalk gemetseld was. Looden platen dekten dezen kunstbodem, en hierop lag de tuinaarde. Men had deze voorzorgen genomen opdat de vochtigheid van den grond niet zou doorzypelen en de bogen doordringen. Er was eene zoo dikke laag aarde op geworpen, dat de grootste boomen er behoorlyk konden wortelen. Ook groeiden op alle terrassen boomen met hooge stammen, en allerlei planten en bloemen, die eenen lusttuin konden verfraayen.— Op het bovenste terras was eene pomp, die men niet zag, en welke diende, om den ganschen tuin het noodige water te verschaffen. In de tusschenruimten tusschen de bogen, waarop het gansche gebouw rustte had men groote en prachtige zalen gemaakt, die schitterend verlicht werden en een zeer aangenaam uitzigt hadden.

Hoe zeer nu de hangende tuinen van SEMIRAMIS die van WILLIAM ROCHE schynen te overtreffen, de laatsten zyn evenwel niet minder merkwaardig. Tegen die grootere stoutheid en pacht staat iets anders over, dat eene troostryke gedachte oplevert. De zoo vermaarde hangende tuinen der oudheid waren immers te beschouwen als een geesel voor het volk, in welks midden ze zich verhieven; want grootendeels waren dezelve vervaardigd geworden ten koste van het gansche volk, dat tot derzelver zamenstelling goed en bloed had moeten opofferen. Die van onzen tyd, het werk van een byzonder persoon, mogen dat grootsche aanzien niet hebben, maar zyn integendeel nuttig, en geven aan vele menschen gelegenheid, om iets te verdienen.

(*) De door *Jezuiten* bewerkte volksbewegingen in *België* leveren een nieuw en sprekend bewys, hoe die huichelaars alle kleuren en maskers weten aan te nemen en elk middel te gebruiken, om tot hun doel te geraken. Dan zyn zy het gevaarlykste, wanneer zy, gelyk in *België*, de rol van *liberalen* spelen. Hier geldt dus het oude spreekwoord: „Als de vos den zedemeester begint uit te hangen, dan is het: *boer! pas op je kippen!*"

(*) Hoofdstad des Graafschaps van dien naam *Ierland*, aan de boorden van de *Shannon*.